NECESITATEA ACCESULUI GRATUIT LA VERSIUNEA DIGITALĂ A MONITORULUI OFICIAL AL REPUBLICII MOLDOVA

Aurel Băieșu
Doctor habilitat în drept, Profesor universitar
Universitatea de Studii Europene din Moldova, Chișinău, Republica Moldova
ORCID 0000-0002-0218-446X

Corneliu Doni
Doctorand, L.L.M
Universitatea de Stat din Moldova, Chișinău, Republica Moldova
0000-0002-3965-439X

Abstract: Monitorul Oficial al Republicii Moldova este sursa originală a tuturor actelor normative din Republica Moldova, iar toate persoanele vizate de aceasta trebuie să se informeze din el. Totuși accesul la Monitorul Oficial al Republicii Moldova este unul limitat și deși există versiunea digitală a acestuia, la moment aceasta este oferită doar parțial gratuit. În acest articol pledăm pentru oferirea accesului liber și gratuit pentru toți la Monitorul Oficial al Republicii Moldova.
Cuvinte-Cheie: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, acces, digital, informare
Аннотация: Официальный монитор Республики Молдова является первоисточником всех нормативных актов в Республике Молдова, и все заинтересованные лица должны быть проинформированы из него. Доступ к Официальному монитор Республики Молдова ограничен и, хотя существует его цифровая версия, на данный момент она лишь частично бесплатна. В этой статье мы выступаем за свободный и бесплатный доступ для всех к Официальному монитору Республики Молдова.
Ключевые слова: Официальный монитор Республики Молдова, доступ, цифровой, информирование

JEL: K10, K20, K40

Introducere

În Republica Moldova toate actele normative se publică în Monitorul Oficial al Republicii Moldova. Aceasta este sursa primară de unde orice cetățean al Republicii Moldova, dar și alte persoane vizate de dreptul Republicii Moldova trebuie să se informeze. Totuși Monitorul Oficial al Republicii Moldova rămîne a fi inaccesibil pentru o bună parte dintre cetățeni chiar și în era digitală. În acest context se impune necesitatea analizei aspectului dat și enunțarea unor recomandări pentru a facilita accesul la Monitorul Oficial al Republicii Moldova.

Rezultate și discuții

În conformitate cu art. 76 din Constituția Republicii Moldova „Legea se publică în Monitorul Oficial al Republicii Moldova şi intră în vigoare la data publicării sau la data prevăzută în textul ei. Nepublicarea legii atrage inexistenţa acesteia.”[1] Conform art. 94 alin. (1), „(1) În exercitarea atribuţiilor sale, Preşedintele Republicii Moldova emite decrete, obligatorii pentru executare pe întreg teritoriul statului. Decretele se publică în Monitorul Oficial al Republicii Moldova.”[1] Iar art. 102 alin. (4) prevede “(4) Hotărîrile şi ordonanţele adoptate de Guvern se semnează de Prim-ministru, se contrasemnează de

miniştrii care au obligaţia punerii lor în executare şi se publică în Monitorul Oficial al Republicii Moldova. Nepublicarea atrage inexistenţa hotărîrii sau ordonanţei."[1]
Conform art. 1 alin. (1) din Legea nr. 173 din 06.07.1994 privind modul de publicare şi intrare în vigoare a actelor oficiale „(1) Legile, promulgate de Preşedintele Republicii Moldova, hotărîrile Parlamentului, decretele Preşedintelui Republicii Moldova, hotărîrile şi dispoziţiile Guvernului, actele Curţii Constituţionale şi ale Curţii de Conturi, actele normative ale organelor centrale de specialitate ale administraţiei publice, ale Băncii Naţionale a Moldovei şi ale Comisiei Naţionale a Pieţei Financiare, precum şi actele normative de ratificare, acceptare, aprobare sau aderare la tratatele internaţionale, însoţite de textul tratatului în limba de stat, inclusiv textele anexelor şi documentelor aferente, rezervele şi declaraţiile Republicii Moldova la tratat efectuate la momentul semnării, ratificării, acceptării, aprobării sau aderării, actele normative referitoare la suspendarea, denunţarea sau stingerea tratatelor internaţionale, ordinul ministrului afacerilor externe şi integrării europene prin care se aduce la cunoştinţa publică data intrării în vigoare, a suspendării sau data stingerii tratatelor internaţionale se publică în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, editat de Agenţia Naţională de Presă "Moldpres", în limba de stat cu traducere în limba rusă şi în alte limbi conform legislaţiei. În caz de necesitate, în Monitorul Oficial se publică şi alte acte oficiale."[2]
Pe lîngă Monitorul Oficial al Republicii Moldova, mai este și Registrul de stat al actelor juridice. Conform art. 56 alin. (4) din Legea nr. 100 din 22.12.2017 cu privire la actele normative, "(4) Actele normative se publică, în condiţiile legii, în Registrul de stat al actelor juridice, precum și în Monitorul Oficial al Republicii Moldova sau, după caz, în monitoarele oficiale ale raioanelor, municipiilor şi ale unităţilor teritoriale autonome cu statut juridic special ori în Registrul actelor locale." [3] Accesul la acest Registru poate fi realizat cu ajutorul paginii web "https://www.legis.md/", totuși aceasta nu este mereu actualizată la zi, nu conține toate actele normative (spre exemplu: Normativul în Construcții – Reguli de determinare a valorii obiectivelor de construcții NCM L.01.01-2012, ediția a 2-a [4]). Prin urmare, deși accesul la Registrul de stat al actelor juridice este unul liber și ușor, acesta nu poate înlocui accesul la Monitorul Oficial al Republicii Moldova.
Astfel, orice persoană care este vizată de dreptul Republicii Moldova are dreptul, dar și ar trebui să se informeze despre acesta din prima sursă - Monitorul Oficial al Republicii Moldova. La nivel constituțional, legiuitorul a garantat dreptul fiecărui cetățean la cunoașterea drepturilor și obligațiilor sale. Conform art. 23 alin. (2) din Constituție, "(2) Statul asigură dreptul fiecărui om de a-şi cunoaşte drepturile şi îndatoririle. În acest scop statul publică şi face accesibile toate legile şi alte acte normative."
În ceea ce privește obligația de a cunoaște dreptul, aceasta nu este una fundamentată în careva norme juridice ci reiese din logica funcționării dreptului. Dreptul face parte din metafizică întrucît este creat prin credința și supunerea lui de către oameni. Or nu poate exista dreptul atunci cînd nimeni nu îl cunoaște.
Pe lîngă faptul că acesta este o sursă de informare, Monitorul Oficial al Republicii Moldova servește și ca sursă de legitimitate pentru actele publicate în acesta. Această dualitate dintre legitimitate și informare a caracterului Monitorului Oficial al Republicii Moldova a dus la stabilirea principiului prezumției cunoașterii de către toate persoanele vizate a tuturor informațiilor și în special actelor normative publicate în Monitorul Oficial al Republicii Moldova. Cu alte cuvinte, nimeni nu poate invoca necunoașterea acelor normative care au fost publicate în Monitorul Oficial al Republicii Moldova.
Și totuși, prezumția că toate persoanele vizate au citit toate actele normative publicate în Monitorul Oficial al Republicii Moldova este doar o ficțiune juridică. Scopul acestei ficțiuni este să creeze o stabilitate juridică și o orînduire comună pentru toți. Deși acest scop este unul legitim, iar prezumția este proporțională scopului urmărit, există o lacună în ceea ce privește oferirea de acces liber și facil la Monitorul Oficial al Republicii Moldova.

Actualmente, în conformitate cu art. 10 alin. (2), Monitorul Oficial al Republicii Moldova este editat atît în format electronic cît și în format tipărit, ambele avînd aceeași forță juridică. Cu privire la forma tipărită nu ne vom expune decît că tipărirea fiecărui exemplar al Monitorului Oficial al Republicii Moldova, care este o carte de cîteva sute de pagini este costisitor, dar și poluant pentru mediu, din acest considerent nu ar fi fezabil schimbarea lucrurilor în această privință. Totodată, deși există puține librării care au abonament la Monitorul Oficial al Republicii Moldova, acestea nu ar putea satisface necesitatea tuturor persoanelor. Iar în al doilea rînd, nu este rațional să ceri în era digitală fiecărui cetățean să meargă în fiecare săptămînă, sau chiar și mai des la o librărie, care se poate afla la o distanță semnificativă de domiciliu și serviciu, pentru ca să afle drepturile sale atunci cînd aceeași informație este digitalizată.

Însă în ceea ce privește versiunea electronică sau digitală a Monitorului Oficial al Republicii Moldova considerăm că aceasta trebuie să fie oferită în mod gratuit tuturor persoanelor pentru a le asigura un acces real și ușor la acesta.

Versiunea electronică a Monitorului Oficial al Republicii Moldova poate fi accesată la adresa web „https://monitorul.gov.md/ro/monitor/2414" [5]. În urma intrării în vigoare la Legea nr. 236 din 23.12.2021 au fost introduse următoarele prevederi cu privire la accesul la versiunea digitală a Monitorului Oficial al Republicii Moldova: "(3) Părțile I–III ale ediției în format electronic a Monitorului Oficial sunt puse la dispoziția tuturor utilizatorilor în mod gratuit, permanent, pe pagina web oficială, în varianta pentru citire și imprimare. (4) Părțile IV și V ale ediției în format electronic a Monitorului Oficial sunt puse la dispoziția tuturor utilizatorilor contra cost, în bază de abonament." [6].

Considerăm această modificare legislativă rezolvă într-o mică parte problema abordată în acest articol. Astfel, accesul liber și gratuit la Monitorul Oficial al Republicii Moldova nu a fost extins pentru toate edițiile acestuia ci doar asupra Monitorului Oficial Nr. 40-44 din 11.02.2022 și a celor care urmează [5]. Astfel, utilizarea accesului gratuit curent nu asigură o informare suficientă cu privire la actele normative ale Republicii Moldova. Or există un corp de acte normative adoptate și publicate pînă la 11.02.2022 și care ar putea să fie în vigoare pentru mulți ani înainte. Accesul la aceste acte normative rămîne a fi cu plată.

Costul la abonamentul "Basic" [Englezism utilizat de Agenţia Naţională de Presă "Moldpres" pentru a desemna expresia „De bază"] al Monitorului Oficial al Republicii Moldova constituie 80 de MDL/lună. [5] Deși această sumă poate să nu fie semnificativă pentru clasa socială de mijloc, aceasta constituie o cheltuială inaccesibilă pentru o parte din cetățenii Republicii Moldova. Or salariul minim garantat în sectorul real este 17,37 lei/oră [7], din care se mai deduc impozitul pe venit (12%) și contribuția de asigurări medicale (9%) și rămîne circa 13,72 lei. În aceste condiții, o persoană care beneficiază de salariu minim în sectorul real ar trebui să lucreze 6 ore în fiecare lună pentru a-și cunoaște drepturile. Un salariat în sectorul public ar putea fi nevoit să lucreze și mai mult pentru a cîștga suficienți bani să se aboneze la Monitorul Oficial al Republicii Moldova, iar un pensionar care își vinde bunurile pentru a putea achita facturile la comunale nici atît nu-și va permite să procure accesul la sursa actelor normative care îi reglementează viața. Iar dacă ar fi să calculăm costurile pe parcursul duratei medie de viață a unui cetățean a Republicii Moldova (circa 70 de ani) pentru abonament am obține 67 200 lei, sau salariul minim aproximativ pentru 2 ani. Deci, din logica lucrurilor existente, un cetățean ar trebui să lucreze pînă la 2 ani din viața sa doar pentru a avea acces pe tot parcursul vieții la normele de drept ce trebuie să le cunoască.

Astfel, cu părere de rău, la momentul actual, accesul la normele de drept îl au în mare parte doar persoanele care și-l pot permite, iar numărul acestora este foarte mic. În aceste condiții este imperativ să oferim un acces liber tuturor persoanelor la versiunea digitală a tuturor edițiilor Monitorului Oficial al Republicii Moldova. Doar așa, accesul liber al fiecărui cetățean al Republicii Moldova la drepturile sale nu va fi unul iluzoriu ci real.

Aici subliniem că doar în părțile I-III ale Monitorului Oficial al Republicii Moldova sunt publicate acte normative, pe cînd în partea IV-a se publică "informaţia cu privire la înregistrarea, sistarea şi încetarea activităţii partidelor, altor organizaţii social-politice şi a organizaţiilor obşteşti, precum şi a agenţilor economici, informaţia privind aplicarea conform legii a procedurii falimentului întreprinderilor şi organizaţiilor" [4, art. 5, alin. (1)], iar în partea a V-a - "cereri de dobîndire sau de renunţare la cetăţenia Republicii Moldova, anunţuri privind pierderi de acte care atestă dreptul de proprietar, starea civilă, profesia şi studiile, precum şi pierderea legitimaţiei de serviciu ş.a." [4, art. 5, alin. (1)]. Aceste ultime părți nu sunt publicate gratuit nici în urma ultimelor modificări legislative la acest capitol. Astfel, deși se prezumă că fiecare persoană citește aceste părți din Monitorul Oficial al Republicii Moldova, unde se înscriu, *inter alia* și citațiile, în practică, după cum am arătat *supra*, accesul este limitat doar persoanelor care își permit să achite abonamentul.

Ne vom expune aici și cu privire la paradoxul citațiilor. Se prezumă că orice persoană care a fost informată prin intermediul Monitorului Oficial al Republicii Moldova cu privire la o ședință de judecată a aflat despre aceasta. Totuși, pentru a putea accesa această citație persoana trebuie să plătească o sumă care nu este nici pe de parte simbolică în contextul salariilor și pensiilor din Republica Moldova.

În aceste circumstanțe, pledăm pentru ca Monitorului Oficial al Republicii Moldova în versiunea sa digitală să fie publicat gratuit în întregime, iar opțiunile suplimentare care facilitează căutarea în el, la fel ar trebui să fie oferite în mod gratuit.

Concluzie

Monitorul Oficial al Republicii Moldova este sursa primară din care cetățenii Republicii Moldova trebuie să își cunoască drepturile și îndatoririle, dar și să i-a cunoștință cu alte informații care îi vizează. Accesul limitat pe care îl are orice persoană la Monitorul Oficial al Republicii Moldova nu este unul suficient. Iar procesul de identificare a actelor normative din Monitorul Oficial nu poate fi asigurat pe deplin decît prin acordarea accesului liber, gratuit și nelimitat pentru toate persoanele. Doar într-un asemenea mod se va asigura o cunoaștere mai bună a legii, a actelor normative și a altor acte oficiale de către cetățeni, dar și o informare corectă, transparentă și gratuită prin intermediul Monitorului Oficial al Republicii Moldova.

Bibliografie

1. Constituția Republicii Moldova, republicată la 29.03.2016 în Monitorul Oficial al Republicii Moldova Nr. 78 art. 140
2. Legea nr. 173 din 06.07.1994 privind modul de publicare şi intrare în vigoare a actelor oficiale, publicată la 12.08.1994 în Monitorul Oficial al Republicii Moldova Nr. 183-185 art. 653
3. Legea nr. 100 din 22.12.2017 cu privire la actele normative, publicată la 12.01.2018 în Monitorul Oficial al Republicii Moldova Nr. 7-17 art. 34
4. Normativul în Construcții – Reguli de determinare a valorii obiectivelor de construcții NCM L.01.01-2012, ediția a 2-a, aprobat prin ordinul nr. 34 din 04.03.2013 al Ministerului Dezvoltării Regionale şi Construcțiilor, publicat în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2013, nr. 60-63, art. 333
5. Pagina web al Monitorului Oficial al Republicii Moldova. Accesibilă la adresa web: https://monitorul.gov.md/ro/monitor/2414
6. Legea nr. 236 din 23.12.2021 pentru modificarea articolului 10 din Legea nr. 173/1994 privind modul de publicare și intrare în vigoare a actelor oficiale, publicată la 14.01.2022 în Monitorul Oficial al Republicii Moldova Nr. 6-16 art. 9
7. Hotărîrea de Guvern Nr. 165 din 09.03.2010 cu privire la cuantumul minim garantat al salariului în sectorul real, publicată la 12.03.2010 în Monitorul Oficial al Republicii Moldova Nr. 35 art. 219.